

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně Mgr. Petry Weissové a soudců JUDr. Jiřího Pally a Mgr. Aleše Roztočila v právní věci žalobkyně: **A. K.**, proti žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí**, se sídlem Na Poříčním právu 1, Praha, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 29. 6. 2021, č. j. MPSV-2021/111548-913, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 30. 12. 2021, č. j. 54 Ad 14/2021 - 82,

t a k t o :

- I. Žalobkyni **se** zástupce pro řízení o kasační stížnosti **ne u s t a n o v u j e**.
- II. Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 30. 12. 2021, č. j. 54 Ad 14/2021 - 82, **se z r u š u j e** a věc **se v r a c í** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

I.

[1] Úřad práce České republiky - krajská pobočka v Českých Budějovicích (dále jen „správní orgán prvního stupně“) rozhodnutím ze dne 24. 5. 2019, č. j. 12289/2019/JHR, nepřiznal žalobkyni příspěvek na péči podle § 7 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

[2] Žalovaný shora uvedeným rozhodnutím zamítl odvolání žalobkyně a rozhodnutí správního orgánu prvního stupně potvrdil.

II.

[3] Žalobkyně napadla rozhodnutí žalovaného žalobou u Krajského soudu v Českých Budějovicích (dále také jen „krajský soud“). Ten v záhlaví označeným usnesením (dále jen „napadené usnesení“) věc postoupil k vyřízení Krajskému soudu v Ostravě.

[4] Krajský soud vycházejí z obsahu správního spisu a dokumentů doložených žalobkyní dospěl při určování místní příslušnosti ve smyslu § 7 odst. 3 s. ř. s. k závěru, že ač má žalobkyně trvalé bydliště i nadále hlášené v působnosti Krajského soudu v Českých Budějovicích (N. H. X, N. V.), přesto „*se podle všeho zdržuje s úmyslem žít tam trvale*“ na sdělené adrese pro doručování (T. X, H. S.), která je v působnosti Krajského soudu v Ostravě. Faktický stav bydliště žalobkyně tudíž není v působnosti Krajského soudu v Českých Budějovicích, ale v působnosti Krajského soudu v Ostravě.

III.

[5] Žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) nyní proti tomuto usnesení brojí kasační stížností z důvodu podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.

[6] Stěžovatelka nesouhlasí se závěrem krajského soudu o jeho místní nepřislušnosti z důvodu, že její faktické bydliště se nachází mimo obvod působnosti uvedeného soudu. Nesouhlasí tudíž ani s postoupením věci Krajskému soudu v Ostravě. Zdůrazňuje, že bydliště má stále na adrese N. H. X, N. V., v působnosti Krajského soudu v Českých Budějovicích.

[7] Stěžovatelka také k tvrzení krajského soudu uvedenému v napadeném usnesení, že „*[ž]alobkyně se také nedostavovala na jednání prováděná v řízení o její žádosti, nemohla tak být provedena lékařská prohlídka jejího zdravotního stavu*“ uvádí, že ji nikdy posudková komise nepozvala na prohlídku a ani nikdo jiný nevyžadoval její přítomnost; z důvodu pandemie koronaviru je stěžovatelka stále v rizikové skupině a má nařízený jen domácí pobyt.

[8] Podáním ze dne 18. 1. 2022 učinila stěžovatelka rovněž návrh na ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti.

IV.

[9] Žalovaný se ke kasační stížnosti nevyjádřil.

V.

[10] Nejvyšší správní soud na úvod poznamenává, že proti usnesení o postoupení věci místně příslušnému soudu podle § 7 odst. 6 s. ř. s. je kasační stížnost přípustná (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 1. 2005, č. j. 6 Ads 31/2004 - 35).

[11] Ve vztahu k návrhu stěžovatelky na ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti dále kasační soud uvádí, že již z usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 - 19, vyplývá, že ač je povinné zastoupení stěžovatelů bez příslušného právního vzdělání advokátem obecně jednou ze základních podmínek řízení o kasační stížnosti, ustanovení § 105 odst. 2 s. ř. s. se neuplatní v případech, kdy kasační stížnost směřuje proti procesnímu rozhodnutí učiněnému v řízení o žalobě, jež slouží toliko k zajištění podmínek řízení nebo jeho řádného průběhu. Takovým typem rozhodnutí je bezesporu i nyní napadené usnesení, v němž se řeší výlučně otázka místní příslušnosti správních soudů k projednání a rozhodnutí této věci. V posuzovaném případě proto podmínka povinného zastoupení stěžovatelky advokátem nemusí být splněna.

pokračování

[12] I přesto však kasační soud návrh stěžovatelky na ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti posuzoval. Byť totiž není zastoupení stěžovatelky advokátem v tomto řízení obligatorní, je jistě možné. Z dostupných informací o majetkových poměrech stěžovatelky lze sice dospět k závěru, že stěžovatelka splňuje podmínky pro osvobození od soudních poplatků ve smyslu § 36 odst. 3 s. ř. s., Nejvyšší správní soud však shledal, že není splněna další nezbytná podmínka pro ustanovení zástupce podle § 35 odst. 10 s. ř. s., neboť zastoupení stěžovatelky není v tomto případě nezbytně třeba pro ochranu jejích práv. Projednávaná věc je totiž jednoduché povahy, kasační stížnost je projednatelná a Nejvyšší správní soud o ní může bez dalšího rozhodnout na základě podkladů obsažených ve spise, aniž by stěžovatelka v důsledku své neznalosti práva mohla utrpět jakoukoli újmu. Nejvyšší správní soud proto návrh stěžovatelky na ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti zamítl.

[13] Nejvyšší správní soud následně posoudil kasační stížnost v mezích jejího rozsahu a uplatněného důvodu, zkoumajе přitom, zda napadené usnesení netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

[14] Kasační stížnost je důvodná.

[15] Spornou otázkou je v nyní projednávané věci určení místní příslušnosti správního soudu, který by měl rozhodnout o žalobě stěžovatelky. Jelikož je předmětem žaloby rozhodnutí ve věci příspěvku na péči, je pro určení místní příslušnosti soudu rozhodné ustanovení § 7 odst. 3 s. ř. s., podle něhož je ve věcech týkajících se příspěvku na péči *„k řízení příslušný krajský soud, v jehož obvodu má navrhovatel bydliště nebo sídlo, popřípadě v jehož obvodu se zdržuje.“*

[16] Zatímco krajský soud v napadeném usnesení při určení místní příslušnosti vycházel na podkladě správního spisu a dokumentů doložených stěžovatelkou ze skutečnosti, že stěžovatelka se ve smyslu právě citovaného ustanovení „podle všeho“ zdržuje na adrese T. X, H. S. (v žalobě uvedené jako adresa pro doručování a nacházející se v obvodu Krajského soudu v Ostravě), stěžovatelka namítá, že její skutečné bydliště je na adrese N. H. X, N. V. (nacházející se v obvodu Krajského soudu v Českých Budějovicích).

[17] Ustanovení § 7 odst. 3 s. ř. s. zakotvuje speciální pravidlo pro určení místní příslušnosti správního soudu v konkrétně vymezených věcech k pravidlu obecnému stanovenému v odst. 2 téhož ustanovení, podle něhož místně příslušný soud je ten, v jehož obvodu má sídlo správní orgán, který ve věci vydal prvoinstanční rozhodnutí. Smyslem a účelem tohoto ustanovení je, aby osoby, u kterých lze často předpokládat zdravotní či sociální znevýhodnění, nemusely cestovat k soudu, v jehož obvodu sídlí správní orgán (jako by tomu bylo při uplatnění obecného pravidla pro určení místní příslušnosti soudu podle § 7 odst. 2 s. ř. s.), který může být od místa bydliště značně vzdálen. Stanovení pravidel místní příslušnosti by nemělo představovat překážku ztěžující sociálně znevýhodněným a zdravotně indisponovaným osobám účastnit se řízení, nebo je dokonce odrazovat od podání žaloby, jestliže vědí, že nejsou schopny se k danému soudu dopravit, a to ať už z důvodů zdravotních či z důvodů nedostatku finančních prostředků na cestování

k danému soudu (srov. např. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 2. 2021, č. j. Nad 202/2020 - 53).

[18] Ohledně posloupnosti kritérií uvedených v ustanovení § 7 odst. 3 s. ř. s. již také Nejvyšší správní soud v usnesení ze dne 8. 6. 2004, č. j. Nad 79/2004 - 25, vyslovil, že druhé kritérium určení místní příslušnosti *„tj. podle místa, kde se navrhovatel zdržuje, se uplatní teprve tehdy, když místní příslušnost krajského soudu nelze určit podle pravidla prvního, tj. podle místa bydliště žalobce, a to např. proto, že v České republice neexistuje žádné místo, kde by žalobce bydlel s úmyslem zdržovat se zde trvale“*. Pokud se tedy navrhovatel zdržuje mimo své bydliště, avšak nejde o případ, kdy žádné bydliště nemá, je místně příslušným soudem soud, v jehož obvodu má bydliště.

[19] Otázkou výkladu pojmu bydliště podle 7 odst. 3 s. ř. s. se Nejvyšší správní soud zabýval například ve svém usnesení ze dne 20. 3. 2013, č. j. Nad 17/2013 - 16. Vyšel zde z interpretace tohoto pojmu v odborné literatuře, ve své dosavadní judikatuře (srov. např. již citované usnesení Nejvyššího správního soudu č. j. Nad 79/2004 - 25) i v judikatuře Nejvyššího soudu (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 6. 2005, sp. zn. 30 Cdo 444/2004) a dospěl k závěru, že *„bydlištěm fyzické osoby podle § 7 odst. 3 s. ř. s. je místo, kde tato osoba bydlí s úmyslem zdržovat se zde trvale. Při určování místní příslušnosti soudu podle bydliště osoby tak rozhoduje faktický stav, který nemusí být totožný s ohlašovaným pobytem podle správních předpisů.“* Pojem bydliště ve smyslu obdobně formulovaného § 85 odst. 1 o. s. ř. jako místa, v němž fyzická osoba bydlí s úmyslem se tam zdržovat trvale, je podle Nejvyššího soudu definován oběma znaky – bydlením a úmyslem trvale se zdržovat, které musí být splněny kumulativně. Má-li fyzická osoba úmysl v daném místě se trvale zdržovat, ale nebydlí tam, nejde o bydliště pro účely určení místně příslušného soudu (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2017, sp. zn. 33 Cdo 1593/2017, a ze dne 14. 2. 2018, sp. zn. 33 Cdo 2832/2017). Podle Nejvyššího správního soudu se tento výklad vztahuje také k určení místní příslušnosti na základě bydliště navrhovatele podle § 7 odst. 3 s. ř. s.

[20] V nynějším případě je ze správního spisu (konkrétně z odvolání stěžovatelky proti rozhodnutí správního orgánu prvního stupně) zřejmé, že na adrese T. X, H. S., bydlí stěžovatelčina matka. Ta o stěžovatelku pečuje, a to buď na adrese N. H. X, N. V., nebo v závislosti na inverzní a smogové situaci v Moravskoslezském kraji v místě svého bydliště na adrese T. X, H. S. Ze spisu krajského soudu dále vyplývá, že stěžovatelka opakovaně jako adresu svého trvalého pobytu označila adresu N. H. X, N. V. (tu také uváděla v závěru svých podání směřovaných krajskému soudu) a pouze jako adresu pro doručování uváděla adresu T. X, H. S. V přípisu ze dne 11. 10. 2021 stěžovatelka ve vztahu k žádosti o zaslání písemností ze správního spisu krajskému soudu sdělila, že je více jak měsíc imobilní na invalidním vozíku, nachází se 400 km daleko, a nemůže se proto dostavit do sídla krajského soudu k nahlédnutí do spisu. Krajský soud proto stěžovatelku s ohledem na sdělenou informaci o jejím pobytu 400 km daleko od sídla soudu vyzval ke sdělení adresy místa (bydliště), kde se stěžovatelka zdržuje s úmyslem zdržovat se tam trvale, aby tak mohl postavit najisto místní příslušnost soudu k posouzení její žaloby. Stěžovatelka v reakci na tuto výzvu ohledně místa bydliště ve smyslu § 7 odst. 3 s. ř. s. krajskému soudu přípisem ze dne 18. 10. 2021 sdělila, že *„[m]é adresy jsou nadále v platnosti.“* Krajský soud následně napadeným usnesením postoupil věc k vyřízení Krajskému soudu v Ostravě,

pokračování

neboť z uvedeného sdělení dovodil, že „je zřejmé, že faktický stav bydliště žalobkyně není v působnosti zdejšího soudu. Žalobkyně se podle všeho zdržuje s úmyslem žít tam trvale na adrese T. X, X H. S.“

[21] Nejvyšší správní soud má za to, že krajský soud při posouzení věci v otázce místní příslušnosti pochybil. Předně kasační soud nepřehlédl, že v napadeném usnesení krajský soud v rámci citace platné právní úpravy zdůraznil jako kritérium pro posouzení místní příslušnosti správního soudu místo, v němž se stěžovatelka (fakticky) zdržuje (§ 7 odst. 3 *in fine* s. ř. s.). Tímto místem v nynější věci byla podle krajského soudu adresa T. X, H. S., nacházející se v obvodu Krajského soudu v Ostravě. Uvedenému soudu také krajský soud věc napadeným usnesením postoupil. Přesto následně poněkud nekonzistentně krajský soud v napadeném usnesení vyslovil, že uvedená adresa (T. X, H. S.) je místem, v němž se stěžovatelka „podle všeho“ zdržuje s úmyslem tam trvale žít (což nasvědčuje užití kritéria místa bydliště pro určení místně příslušného krajského soudu). Současně ale z odůvodnění napadeného usnesení vyplývá, že krajský soud ve svých úvahách o místně příslušném soudu považoval za rozhodující faktický stav (tj. opět kritérium místa, kde se stěžovatelka zdržuje).

[22] Nejvyšší správní soud přitom již výše uvedl, že kritérium místa, v němž se účastník zdržuje, by se uplatnilo až v případě, pokud by nebylo možno místní příslušnost soudu určit podle primárního kritéria bydliště stěžovatelky. Podle Nejvyššího správního soudu přitom z tvrzení stěžovatelky a obsahu spisového materiálu neplyne, že by ke dni podání žaloby stěžovatelka neměla žádné bydliště (místo, kde bydlí s úmyslem se tam zdržovat trvale ve smyslu § 7 odst. 3 s. ř. s.), a bylo tedy nutné určovat místní příslušnost podle místa, kde se stěžovatelka zdržuje. Naopak má kasační soud za to, že stěžovatelka měla ke dni podání žaloby bydliště ve výše uvedeném smyslu na adrese označené v žalobě - na adrese N. H. X, N. V. Ta se však nachází v obvodu Krajského soudu v Českých Budějovicích. Ze spisového materiálu a tvrzení stěžovatelky nevyplývá, že by ve vztahu ke stěžovatelkou uváděné adrese N. H. X, N. V., nebyl naplněn kterýkoliv z výše uvedených definičních znaků „bydliště“, a to zaprvé, že na této adrese stěžovatelka bydlí, zadruhé, že se zde zdržuje s úmyslem zdržovat se zde trvale. I když se stěžovatelka také zdržuje mimo své bydliště (v místě bydliště své matky na adrese T. X, H. S.), nejde zde o případ, kdy žádné bydliště nemá, a proto by měla být místní příslušnost soudu určena podle kritéria místa zdržování se.

[23] Ze stěžovatelčina sdělení „mé adresy jsou stále v platnosti“, jež bylo reakcí na výzvu krajského soudu ohledně sdělení místa, kde stěžovatelka bydlí s úmyslem se zde zdržovat trvale, totiž nelze dovodit, že by tím dala najevo, že má úmysl se trvale zdržovat na adrese T. X, H. S., kterou uváděla jen jako adresu pro doručování. Pro uvedené Nejvyšší správní soud shledal, že místně příslušným soudem je v souzené věci krajský soud, v jehož obvodu se nachází stěžovatelčin trvalý pobyt (N. H. X, N. V.), který je v daném případě s ohledem na stěžovatelčino sdělení nutno považovat za bydliště podle § 7 odst. 3 s. ř. s.

[24] Uvedenou právní otázku Krajský soud v Českých Budějovicích posoudil nesprávně, v důsledku čehož je napadené usnesení nezákonné, a došlo tak k naplnění důvodu kasační stížnosti podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.

[25] Pro úplnost kasační soud ještě doplňuje, že nesouhlasnou argumentací stěžovatelky ohledně tvrzení krajského soudu uvedeného v napadeném usnesení, že se v rámci správního řízení nedostavovala na jednání prováděná v řízení o její žádosti, se nezabýval, neboť předmětem nynějšího řízení bylo posouzení správnosti závěru krajského soudu v otázce jeho místní příslušnosti.

VI.

[26] S ohledem na všechny shora uvedené skutečnosti Nejvyšší správní soud podle § 110 odst. 1 věty první před středníkem s. ř. s. napadené usnesení zrušil a věc vrátil Krajskému soudu v Českých Budějovicích k dalšímu řízení. V něm bude krajský soud podle § 110 odst. 4 s. ř. s. vázán právním názorem vysloveným v tomto zrušovacím rozsudku, takže jako soud věcně a místně příslušný žalobu stěžovatelky projedná a rozhodne o ní.

[27] Krajský soud rozhodne v dalším řízení i o náhradě nákladů řízení o této kasační stížnosti (§ 110 odst. 3 věta první s. ř. s.).

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 31. ledna 2022

Mgr. Petra Weissová
předsedkyně senátu